

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Навчально-науковий інститут біології, хімії та біоресурсів
Кафедра молекулярної генетики та біотехнології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІБХБ

_____ **Руслан БЕСПАЛЬКО**

« 29 » серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Анатомія людини

обов'язкова

Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Спеціальність	014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)

Навчально-науковий інститут біології, хімії та біоресурсів

Мова навчання **українська**

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Анатомія людини» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 5, від 28.04.2025).

Розробник:

Язловицька Людмила Степанівна доцент кафедри молекулярної генетики та біотехнології к.б.н., доцент

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Язловицька Людмила Степанівна доцент кафедри молекулярної генетики та біотехнології, к.б.н., доцент

Погоджено з гарантом ОП _____ Світлана ЛІТВІНЕНКО

Затверджено на засіданні кафедри молекулярної генетики та біотехнології

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Роман ВОЛКОВ

Схвалено методичною радою навчально-наукового інституту

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 року

Голова методичної ради _____ Галина МОСКАЛИК

Мета навчальної дисципліни «Анатомія людини» як основної дисципліни циклу професійної підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) полягає у формуванні в студентів системного уявлення про будову організму людини, її органів і систем, морфологічні основи їх функціонування, вікові та індивідуальні особливості анатомічної організації. Дисципліна спрямована на розвиток у студентів умінь розпізнавати анатомічні структури, аналізувати їх взаємозв'язки, інтерпретувати морфологічні основи здоров'я та засвоювати основні анатомічні поняття та латинські анатомічні терміни, необхідні майбутньому вчителю предметів «Біологія» та «Основи здоров'я людини».

Пререквізити. Дисципліна вивчається у 4 семестрі другого року навчання та базується на знаннях студентів, отриманих під час вивчення наступних дисциплін: «Загальна цитологія», «Гістологія», «Зоологія хребетних». Курс «Анатомія людини» є базовим для опанування знань з нормативних дисциплін, зокрема «Біологія індивідуального розвитку», «Фізіологія людини і тварин», «Здоров'язбережувальні технології та домедична допомога», «Вікова анатомія та фізіологія з основами гігієни»

Результати навчання. В результаті навчання у здобувачів формуються наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання в галузі середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Біологія та здоров'я людини»), що передбачає застосування концептуальних методів біології, психології, наук про освіту та про здоров'я і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу та створення здоров'язбережувального освітнього середовища на рівні базової середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК03. Здатність застосовувати загальні наукові знання в обсязі, достатньому для формування природно-наукового світогляду та здорового способу життя і їх використання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Комунікативні навички, міжособистісна компетентність: вміння взаємодіяти з іншими людьми, організувати.

Фахові компетентності

ФК01. Здатність оперувати сучасною термінологією, науковими поняттями, законами, концепціями, вченнями і теоріями біології та здоров'я людини та вміння аналізувати шляхи розвитку сучасної біології та здоров'язбережувальних технологій.

ФК04. Сучасні уявлення про принципи структурної, анатоμο-морфологічної організації та функціонування фізіологічних систем різних груп живих організмів, про механізми фізіологічних процесів та підтримання гомеостазу на організменному, клітинному і молекулярному рівнях та володіння методами аналізу й оцінки стану живих систем; базові уявлення про біологію індивідуального розвитку.

Програмні результати навчання

ПР02. Знає та розуміє основи біологічної та здоров'язбережувальної наук на рівні, необхідному для роботи у закладах загальної середньої освіти, оперує сучасною термінологією, науковими поняттями, законами, концепціями, вченнями і теоріями.

ПР05. Знає будову й функції організму людини, основи здорового способу життя.

ПР08. Уміє застосовувати знання сучасних теоретичних основ біології для пояснення будови й функціональних особливостей організмів на різних рівнях організації живого, їхню взаємодію, взаємозв'язки, походження, класифікацію, значення, використання та поширення.

ПР17. Володіє навичками працювати самостійно або в команді,

На основі вивчення курсу «Анатомія людини» студент повинен **знати:**

- закономірності будови організму людини; • будову систем органів людини та їх розвиток в процесі онтогенезу; топографічне розміщення органів відносно скелета та інших органів;
- основні латинські анатомічні терміни.

вміти:

- діагностувати анатомічні препарати і муляжі;
- використовувати знання про будову тіла людини при виконанні лабораторних робіт з курсу «Фізіологія людини і тварин»;
- застосовувати знання у практичній діяльності;
- використовувати отримані знання при викладанні біології в середній школі та проведенні експериментальних лабораторних досліджень.

Опис навчальної дисципліни

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	2	3	90	14	-	-	16	60	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьог	у тому числі				
		о	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Опорно-руховий апарат. Нервова система та <u>органи чуття</u>						
Тема 1. Вступ. Історія розвитку. Анатомічна термінологія	5	1		-		4
Тема 2. Вчення про скелет (остеологія)	9	1		2		6
Тема 3. Сполучення кісток (артрологія)	5	1		1		3
Тема 4. Вчення про м'язову систему (міологія)	9	1		2		6
Тема 5. Вчення про нервову систему (неврологія)	17	4		3		10
Тема 6. Органи чуття	9	2		1		6
Разом за змістовим модулем 1	54	10		9		35
Змістовий модуль 2. Ендокринна система. Ангіологія. Спланхнологія.						
Тема 7. Ендокринна система	7	1		1		5
Тема 8. Вчення про серцево-судинну систему (ангіологія)	9	1		2		6
Тема 9. Вчення про внутрішні органи (спланхнологія). Дихальна система	6	1		1		4
Тема 10. Травна система	6	1		1		4
Тема 11. Сечова система	4	-		1		3

Тема 12.Статева система	4	-	1	3
Разом за змістовим модулем 2	36	4	7	25
Усього	90	14	16	60

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Вступ. Історія розвитку. Анатомічна термінологія 1.Предмет анатомії людини. 2.Загальні відомості про тіло людини. 3. Сучасні методи анатомічного дослідження. 4. Основні анатомічні поняття та площини
2	Вчення про скелет (остеологія). 1.Розвиток кісток 2.Будова кістки як органу 3.Осьовий скелет 4. Додатковий скелет
3	Сполучення кісток (артрологія). 1. Класифікація з'єднань кісток 2. З'єднання кісток скелету людини: 2.1. З'єднання кісток черепа 2.2. З'єднання кісток хребтового стовпа 2.3. З'єднання кісток грудної клітки 2.4. З'єднання кісток верхньої кінцівки 2.5. З'єднання кісток нижньої кінцівки
4	Вчення про м'язову систему (міологія) 1. Будова і класифікація скелетних м'язів. 2.Допоміжний апарат м'язів 3. М'язи голови 4. М'язи шиї 5. М'язи грудей 6. М'язи спини 7. М'язи живота 8. М'язи кінцівок
5	Вчення про нервову систему (неврологія) 1. Будова нейрона 2. Будова рефлекторної дуги 3.Будова ЦНС 3.1.Будова спинного мозку 3.2.Будова головного мозку 4.Провідні шляхи ЦНС 5.Периферична нервова система 5.1.Спинномозкові нерви та їх сплетення 5.2. Черепні нерви 6. Автономна (вегетативна) нервова система
6	Органи чуття 1.Присінково-завитковий орган (орган слуху та рівноваги).

	2. Орган нюху. 3. Орган смаку 4. Орган зору
7	Ендокринна система 1. Класифікація гормонів та ендокринних залоз 2. Центральні ендокринні залози 3. Периферичні ендокринні залози
9	Вчення про серцево-судинну систему (ангіологія). 1. Будова і топографія серця. 2. Будова стінок судин. 3. Схема кровообігу людини. 4. Судини малого кола кровообігу. 5. Судини великого кола кровообігу.
10	Вчення про внутрішні органи (спланхнологія). Дихальна система 1. Значення дихальної системи. Загальний план будови дихальної системи. 2. Будова повітроносних шляхів. 3. Будова легень. 4. Середостіння (<i>mediastinum</i>)
11	Травна система 1. Біологічне значення травлення. Загальний план будови травної системи. 2. Будова стінки трубчастих органів. 3. Будова відділів травної трубки. 4. Великі залози травної системи. 5. Очеревина (<i>peritoneum</i>).

Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені.

Тематика лабораторних занять з переліком питань

№	Назва теми (завдання).
1	Скелетна система. Основні анатомічні поняття та площини. Розглянути будову трубчастої кістки, кісток черепа, хребтового стовпа, грудної клітки. Розглянути будову кісток поясів кінцівок і вільних кінцівок
2	Сполучення кісток. Розглянути типи з'єднань кісток, з'єднання кісток черепа, тулуба, верхньої та нижньої кінцівок.
3.	М'язова система. Ознайомитись з класифікацією м'язів; розглянути початок і прикріплення м'язів голови, шиї, спини людини, їх функції. Розглянути початок і прикріплення м'язів грудної клітки, живота, верхньої і нижньої кінцівок людини, їх функції.
4	Нервова система. Розглянути будову спинного мозку людини, відділів головного мозку в залежності від функцій. Розглянути складові периферичної нервової системи; особливості будови вегетативної нервової системи в залежності від функцій.
5	Органи чуття. Розглянути будову органів зору, слуху, рівноваги, нюху, смаку, шкірного чуття в залежності від функцій.
6	Ендокринна система. Розглянути розташування та будову ендокринних залоз людини в залежності від функцій.
7	Серцево-судинна система. Лімфатична система. Розглянути будову серця людини, його розташування; основні судини великого та малого кіл кровообігу. Розглянути

	будову та розташування лімфатичних капілярів, судин, вузлів, проток лімфатичної системи; органів імунної системи.
8	Дихальна система. Розглянути розташування та будову повітряних шляхів і легень в залежності від функцій.
9	Травна система. Розглянути будову відділів травної трубки, травних залоз в залежності від функцій.
10	Сечова система. Розглянути будову і топографію нирок, сечовивідних органів в залежності від функцій.
11	Статева система. Розглянути загальний план будови чоловічої і жіночої статевої системи, анатомія і розташування внутрішніх і зовнішніх чоловічих та жіночих статевих органів.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

Навчальним планом не передбачені

Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-ть год
1	Вступ. Історія розвитку. Анатомічна термінологія	Історичні відкриття в анатомії. Українські вчені-анатоми, їх вклад у розвиток анатомії. Місце людини в живій природі, спільні з тваринами та відмінні особливості будови тіла людини	4
2	Вчення про скелет (остеологія)	Вікові особливості будови черепа людини. Людські раси: особливості будови скелету. Подібність і відмінність між скелетами людини і приматів. Вплив фізичних навантажень на розвиток скелету. Особливості скелету людини, пов'язані з прямоходінням і трудовою діяльністю. Зміни скелетної системи при довготривалому перебуванні в стані невагомості, при обмеженні рухової діяльності	6
3	Сполучення кісток (артрологія)	Охарактеризуйте суглоби верхньої кінцівки, які рухи вони забезпечують? Охарактеризуйте суглоби нижньої кінцівки, які рухи вони забезпечують?	3
4	Вчення про м'язову систему (міологія)	Допоміжний апарат м'язів: будова і функція. Класифікація м'язів за будовою. Класифікація м'язів за функцією. Класифікація м'язів за напрямком м'язових волокон. Зміни м'язової системи при довготривалому перебуванні в стані невагомості, при обмеженні рухової діяльності. Вплив фізичних тренувань на розвиток м'язової системи. Вікові особливості опорно-рухового апарату людини. Вплив умов навколишнього середовища на розвиток опорно-рухового апарату людини	6
5	Вчення про нервову систему (неврологія)	Розвиток головного мозку в процесі еволюції. Локалізація функцій в корі великих півкуль головного мозку. Методи дослідження. Еволюція кори великих півкуль головного мозку.	10

		Філогенетичний розвиток нервової системи. Місцерозташування кіркових центрів першої сигнальної системи. Місцерозташування кіркових центрів другої сигнальної системи. Оболони мозку. Шлуночки головного мозку. Провідні шляхи центральної нервової системи.	
6	Органи чуття	Сітківка: особливості будови у людини і тварин Гігієна органу зору. Порушення зору, чим вони зумовлені? Філогенетичний розвиток органу зору Механізм виникнення м'язового чуття в людини, його значення для життєдіяльності Філогенетичний розвиток органа слуху Філогенетичний розвиток органа рівноваги Філогенетичний розвиток покривів тіла	6
7	Ендокринна система	Структурно-функціональні зв'язки в гіпоталамо-гіпофізарній системі. Епіфіз. Які особливості будови, функції та топографії щитоподібної і прищитоподібних залоз?	5
8	Вчення про серцево-судинну систему (ангіологія)	Еволюційні зміни серцево-судинної системи Особливості будови провідної системи серця людини. Методи дослідження Зміни будови серця внаслідок значних фізичних навантажень, малорухливого способу життя, шкідливих звичок. Будова стінок артерій, вен і капілярів. Складові мікроциркуляторного русла.	6
9	Вчення про внутрішні органи (спланхнологія). Дихальна система	Якими хрящами утворена гортань. Її функції. Особливості будови трахеї, бронхів. Складові бронхіального дерева.	4
10	Травна система	Відділи та значення товстого кишечника людини? Підшлункова залоза: будова, функції, топографія. Загальний план будови і топографія печінки. Морфофункціональна одиниця печінки. Роль печінки в процесах травлення. Очеревина: розташування, утворення, значення	4
11	Сечова система	Види нефронів, відмінності у їх розташуванні, будові, функціях. Якими структурами нефрону утворена ниркова кора і нирковий мозок? Судини нирки	3
12	Статева система	Будова і функції зовнішніх статевих органів чоловіка. Будова і функції зовнішніх жіночих статевих органів. Грудна залоза.	3

Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Форми організації навчання: проблемна лекція, лабораторна робота, самостійна робота, індивідуальне навчальне заняття, консультація.

Методи навчання: словесні (лекція, розповідь, пояснення, інструктаж, бесіда), наочні (демонстрація, спостереження, лабораторна робота), тренувальні вправи.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, тестового контролю, письмового опитування з використанням елементів порівняльного аналізу, перевірки протоколів лабораторних робіт.

Підсумковий контроль (залік) проводиться у письмовій формі, яка охоплює відповідь на теоретичні питання і розв'язок практичного та тестових завдань.

Засоби оцінювання

- стандартизовані тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- контрольні роботи;
- розв'язування ситуативних задач.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання протоколів

Максимальну кількість балів – 1,0 – студент отримує за своєчасне акуратне оформлення протоколу лабораторної роботи, який містить схематичні рисунки з правильними позначеннями на них відповідних структур. За несвоєчасне виконання протоколу, неакуратне оформлення, відсутність підписів до окремих рисунків, наявність неправильних позначень, неточне трактування питання висновку від максимальної оцінки віднімається 0,2 бала.

Критерії оцінювання тестувань та біологічних диктантів

Максимальну кількість балів – 2,0 – студент отримує за правильні відповіді на 10 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,2 бали.

Критерії оцінювання поточний усних відповідей

На деяких лабораторних заняттях передбачено оцінювання усних відповідей студентів. Максимальну кількість балів – 2,0 – студент отримує за правильні, вичерпні відповіді на питання, за активність на занятті. Якщо відповідь неповна, в ній присутні помилки тощо кількість балів знижується (з кратністю 0,5 балів). За відсутності відповідей студент не отримує бали.

Критерії оцінювання модульних контрольних робіт

В курсі «Анатомія людини» передбачено проведення 2 модульних контрольних робіт, які оцінюються по 6 балів кожна. За умов очної роботи кожна модульна контрольна робота включає два теоретичних питання, на які студент має дати розгорнуту письмову відповідь (оцінюються по 3 бали кожне). За умов роботи он-лайн модульна контрольна робота включає 20 тестових питань з тем модуля.

Критерії оцінювання залікової роботи

Підсумкова залікова робота включає два теоретичних питання, на які студент має дати розгорнуту письмову відповідь (оцінюються по 15 балів кожне) та практичне питання (рисунок, на якому потрібно підписати позначені структури, оцінюється в 10 балів).

Загальна кількість балів за підсумковий контроль знань – 40.

В разі правильної та вичерпної відповіді студент отримує максимальну кількість балів.

Кількість балів за кожне питання знижується від максимальної:

- на 10 % - при відповіді повній з наявністю незначних неточностей;
- на 30 % - при відповіді неповній і присутності окремих помилок;
- на 50 % - коли у відповіді присутні численні грубі помилки, студент демонструє поверхневу обізнаність з питанням;
- на 70 % - коли відповідь характеризується грубими помилками, неповна, студент демонструє фрагментарні знання з поставленого питання.

Якщо надана відповідь не відповідає поставленому питанню або свідчить про повне незрозуміння студентом суті питання, чи взагалі відсутня, студент отримує 0 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Залік	Сума	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						40	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	M1	T7	T8	T9	T10	T11	T12			M2
2	5	3	4	10	3	6	3	6	3	3	3	3			6

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів; M1 – модульна контрольна робота 1; M2 – модульна контрольна робота 2.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Що вивчає анатомія людини? Які Ви знаєте методи дослідження в анатомії?
2. Зв'язок анатомії з іншими дисциплінами, які формують фундамент освіти біолога. Основні етапи розвитку анатомії як науки.
3. Організм як цілісна система, системи органів. Типи конституції. Методи антропологічного дослідження.
4. Визначіть поняття «орган», «система органів», «апарат», «функціональна система». Наведіть приклади. Основні анатомічні терміни.
5. Загальний план будови скелетної системи людини.
6. Які є в людини види кісток за будовою? Наведіть приклади.
7. Будова трубчастих кісток. Як кістка росте в довжину та ширину?
8. Хімічний склад кісток, основні функції складових частин, вікові особливості. Функції кісток.
9. Які особливості будови скелета людини у зв'язку з прямоходінням?
10. Опишіть кістки мозкового черепа.
11. Характеристика кісток лицевого черепа.
12. Череп в цілому (поверхні, порожнини).
13. Будова та функції хребта.
14. Вигини хребта дорослої людини, їх значення?
15. Будова типового хребця. Особливості будови першого і другого шийних хребців.
16. Скелет грудної клітки. Будова та види ребер.
17. Кістки поясів кінцівок. Їх значення.
18. Скелет вільних верхніх кінцівок людини.

19. Скелет вільних нижніх кінцівок людини.
20. Дайте класифікацію з'єднань кісток.
21. Види синдесмозів. Наведіть приклади.
22. Види синхондрозів. Наведіть приклади.
23. В результаті чого утворюються синостози. Наведіть приклади.
24. Як з'єднані між собою: 1) лобова і тім'яні кістки черепа; 2) тім'яна і скронева; 3) носові кістки; 4) скронева кістка і нижня щелепа; 5) перший шийний хребець і череп?
25. Назвіть основні частини суглоба. Класифікація суглобів за будовою. Наведіть приклади.
26. Класифікація суглобів за формою суглобових поверхонь. Наведіть приклади.
27. Класифікація суглобів за функціями. Наведіть приклади.
28. З'єднання кісток черепа людини.
29. З'єднання кісток хребтового стовпа.
30. З'єднання кісток грудної клітки.
31. Охарактеризуйте суглоби верхньої кінцівки, які рухи вони забезпечують?
32. Охарактеризуйте суглоби нижньої кінцівки, які рухи вони забезпечують?
33. Особливості будови поперечно-посмугованої скелетної м'язової тканини. Будова скелетних м'язів.
34. Допоміжний апарат м'язів: будова і функція.
35. Класифікація м'язів за будовою. Наведіть приклади.
36. Класифікація м'язів за функцією. Наведіть приклади.
37. Класифікація м'язів за напрямком м'язових волокон. Наведіть приклади.
38. Назвіть і поясніть функції м'язів голови людини.
39. Назвіть і поясніть функції м'язів шиї людини.
40. М'язи спини людини: початок і прикріплення, функція.
41. М'язи грудей людини: початок і прикріплення, функція.
42. М'язи живота людини, що вони утворюють, їх функція.
43. Діафрагма: розташування, будова, функції.
44. Які м'язи відносяться до власне дихальних? Вкажіть їх початок і прикріплення, поясніть функції.
45. Назвіть і поясніть функції м'язів плечового поясу.
46. Назвіть м'язи плеча, вкажіть їх початок і прикріплення, поясніть функції.
47. Назвіть м'язи передпліччя і кисті, вкажіть їх початок і прикріплення, поясніть функції.
48. Назвіть і поясніть функції м'язів тазового поясу.
49. Назвіть м'язи стегна, вкажіть їх початок і прикріплення, поясніть функції.
50. Назвіть м'язи гомілки та стопи, вкажіть їх початок і прикріплення, поясніть функції.
51. Будова і класифікація нервів. Відділи нервової системи людини.
52. Будова відділів автономної (вегетативної) нервової системи людини, їх функції.
53. Зовнішня будова та функції спинного мозку.
54. Внутрішня будова спинного мозку (на поперечному перерізі).
55. Будова та функції довгастого мозку і моста людини.
56. Будова та функції мозочка людини.
57. Будова та функції середнього мозку людини.
58. Розташування проміжного мозку, його будова і функції.
59. Будова та функції великого мозку.
60. Будова кори великих півкуль і мозочка.
61. Місцезоташування кіркових центрів першої сигнальної системи.
62. Місцезоташування кіркових центрів другої сигнальної системи.
63. Оболони мозку. Шлуночки головного мозку.
64. Провідні шляхи центральної нервової системи.
65. Будова периферичної нервової системи. Спинномозкові нерви: склад, будова та функції.

66. Сплетення спинномозкових нервів. Основні нерви, що виходять з кожного сплетення.
67. Черепні нерви: функції, розташування ядер. Місце виходу з мозку і з черепа.
68. Намалюйте й охарактеризуйте складові частини рефлекторної дуги.
69. Дайте визначення поняття “орган чуття”. Які органи чуття притаманні людині?
70. Будова очного яблука людини.
71. Допоміжний апарат органу зору людини та функції його складових частин.
72. Будова та функції зовнішнього і середнього вуха.
73. Будова та функції внутрішнього вуха.
74. Будова органу рівноваги людини.
75. Будова органів нюху і смаку.
76. Будова шкіри людини. Рецептори шкірного аналізатора.
77. Які Ви знаєте залози внутрішньої секреції, їх класифікація і топографія в організмі?
78. Опишіть будову, функції та локалізацію в організмі гіпофіза.
79. Структурно-функціональні зв'язки в гіпоталамо-гіпофізарній системі. Епіфіз.
80. Які особливості будови, функції та топографії щитоподібної і прищитоподібних залоз?
81. Ендокринна функція підшлункової залози.
82. Дайте морфофункціональну характеристику надниркових залоз.
83. В чому полягає ендокринна функція статевих залоз?
84. Будова та топографія серця людини.
85. Судини, які входять і виходять з серця. Клапани серця, їх функції?
86. Будова і значення провідної системи серця.
87. Будова стінок артерій, вен і капілярів. Складові мікроциркуляторного русла.
88. Мале коло кровообігу: основні судини, значення.
89. Велике коло кровообігу людини: основні судини, значення.
90. Кровопостачання серця.
91. Судини голови.
92. Судини головного мозку.
93. Судини грудної порожнини.
94. Судини черевної порожнини.
95. Судини верхньої кінцівки.
96. Судини нижньої кінцівки.
97. Система ворітної вени печінки.
98. Загальний план будови лімфатичної системи.
99. Будова лімфатичних капілярів, вузлів, судин і протоків.
100. Органи кровотворення: будова, топографія.
101. Загальний план будови травної системи.
102. Будова стінок травного каналу людини.
103. Залози травної системи, їх значення.
104. Будова ротової порожнини.
105. Будова зуба людини. Типи зубів та їх кількість у дорослої людини.
106. Будова глотки і стравоходу, їх значення.
107. Мигдалики: розташування, функції.
108. Топографія, будова шлунка.
109. Які ви знаєте відділи тонкого кишечника людини? Їх будова в залежності від функцій.
110. Відділи та значення товстого кишечника людини?
111. Підшлункова залоза: будова, функції, топографія.
112. Загальний план будови і топографія печінки.
113. Морфофункціональна одиниця печінки. Роль печінки в процесах травлення.
114. Очеревина: розташування, утворення, значення.
115. Яке значення для життєдіяльності людини має дихання? Загальний план будови дихальної системи.
116. Які органи відносяться до повітроносних шляхів? Їх значення.

117. Будова та значення носової порожнини, її зв'язок з пазухами повітроносних кісток черепа.
118. Якими хрящами утворена гортань. Її функції.
119. Особливості будови трахеї, бронхів. Складові бронхіального дерева.
120. Будова легень відповідно до їх функцій.
121. Які м'язи беруть участь у дихальних рухах?
122. Які органи людини беруть участь в утворенні голосу, звукової мови?
123. Середостіння: розташування, органи.
124. Загальний план будови сечової системи людини.
125. Будова і топографія нирок людини.
126. Будова нефрона.
127. Види нефронів, відмінності у їх розташуванні, будові, функціях. Якими структурами нефрону утворена ниркова кора і нирковий мозок?
128. Судини нирки.
129. Будова та топографія сечового міхура. Відмінності між чоловічим і жіночим сечівниками.
130. Загальний план будови чоловічої статеві системи.
131. Внутрішні чоловічі статеві органи: будова, функції.
132. Будова і функції зовнішніх статевих органів чоловіка.
133. Загальний план будови жіночої статеві системи.
134. Внутрішні жіночі статеві органи: будова, функції.
135. Будова і функції зовнішніх жіночих статевих органів. Грудна залоза.

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти проводиться згідно «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти у системі формальної освіти)» <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>

Рекомендована література

Фахова (основна)

1. Головацький А.С., Черкасов В.Г., Сапін М.Р., Федонюк Я.І. Анатомія людини. У трьох томах. Том перший. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 368 с.
2. Головацький А.С., Черкасов В.Г., Сапін М.Р., Парахін А.І. Анатомія людини. У трьох томах. Том другий / За ред. В.Г.Черкасова та А.С.Головацького. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 456 с.
3. Головацький А. С., Черкасов В. Г., Сапін М. Р., Парахін А. І. Анатомія людини. У трьох томах. Том третій. /За редакцією В.Г. Черкасова та А.С. Головацького. - Вінниця: Нова книга, 2010. – 472 с.
4. Шапаренко П.П., Смольський Л.П. Анатомія людини. У двох томах. Том другий / За ред. П.П.Шапаренка. – К.: Здоров'я, 2005. – 372 с.
5. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 2005. – 384 с.
6. Кравчук С.Ю. Анатомія людини. – Чернівці, 2004. – 600 с.
7. Анатомія людини. В трьох томах. Том 1 /під ред. В.Г.Ковешнікова. – Луганськ: Вид-во «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. – 328 с.
9. Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини у схемах: Навч. наоч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 191 с.
10. Людина. Навчальний посібник з анатомії та фізіології. – Львів: БаК, 2002. – 240 с.
11. Неттер Ф. Г. Атлас анатомії людини = Atlas of Human Anatomy : пер. 7-го англ. вид.: двомов. вид. / Ф. Г. Неттер. – Київ : Медицина, 2020. – 621 с.

12. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник / За ред. І.І.Бобрика. – К.: Вища шк., 2000. – 399 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.booksmed.com/biologiya>
2. <http://www.twirpx.com>
3. <https://www.youtube.com/channel/UCuRZpYdGnFs4u-rScGY69XQ>

Політика академічної доброчесності

Впродовж семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою застосовують письмові роботи та тестовий контроль. При виконанні різних форм робіт студенти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravya-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>

Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>

та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>